

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/848
Toplantı Tarihi/Sayısı : 16.1.2024/41
Karar Numarası : 2024/64
Başvuran : M.S.F.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1) Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
2) Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
3) Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuran; ceza infaz kurumu tarafından tedavisinin engellendiğini, düzenli tetkik ve kontrollerinin yapılması yönünde sağlık kurulu raporu bulunmasına rağmen uzun süre hastane sevki yapılmadığını ve ailesine yakın bir ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedildiğini iddia etmektedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde özetle:

a. Başvuranın 18/3/2016 tarihinde ikamet ili Mersin'de tutuklanarak Mersin Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderildiği, ardından istemi dışında ailesinin ikamet ettiği Mersin'den Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderildiği, bu naklin ardından ağır kronik hastalığı nedeniyle tedavi görmesine rağmen istemi dışında sırası ile Antalya, Ödemiş ve Bodrum'da bulunan ceza infaz kurumlarına gönderildiği,

b. Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu sırada 11 günlük hücre cezası soruşturması ve 25/3/2022 tarihinde İdare ve Gözlem Kurulu tarafından henüz gerçekleşmemiş bir zaman dilimini de içeren (nisan-ekim 2022) Değerlendirme Kararı kapsamında başvurana olumsuz not verildiği, hücre cezası yargılama aşamasında olmasına rağmen 25/3/2022 tarihinde anılan durum gerekçe gösterilerek hakkında nakil kararı verildiği,

c. Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde başvurana "kolon kanseri ve ülseratif kolit" teşhisi konulduğu, detaylı teşhis ve tedavi süreçleri devam ederken Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği,

ç. Pandemi döneminde Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu yetkilileri tarafından tedavisinin engellendiği, düzenli tetkik ve kontrollerinin yapılması yönünde sağlık kurulu raporu bulunmasına rağmen 6 aya yakın bir süre hastane sevki yapılmadığı, istemi ve tedavisi göz ardı edilerek Bodrum S Tipi Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği,

d. Bodrum S Tipi Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiği gün bağırsak kanaması yüzünden fenalaşması üzerine Bodrum Devlet Hastanesine kaldırıldığı, doktorun başvuranın tek kalmaması yönünde ceza infaz kurumuna rapor tanzim etmesine rağmen ceza infaz kurumunda tek tutulduğu,

e. Birçok devlet kurumuna sağlık sebebiyle nakil talebinde bulunulmasına rağmen nisan ayı sevklerinin kapatılması gerekçesiyle taleplerinin reddedildiği, 2/6/2022 tarihinde Adalet Bakanlığı tarafından “yeni tarihli bir sağlık raporu olmadığı gerekçesiyle nakil talebinin değerlendirilemeyeceği” şeklinde cevap yazısının kendisine teslim edildiği,

f. Başvuranın sağlık raporunda hastalığı sebebiyle ilgili uzmanların bulunduğu bir ceza infaz kurumunda bulunması ve düzenli kontrole gitmesi gerektiği belirtilmesine rağmen bu durum göz ardı edilerek hukuka aykırı davranıldığı,

g. 4/6/2022 tarihinde ceza infaz kurumu yetkililerine aşırı kanaması ve sancıları olduğunu bildirmesine rağmen baş memurun “*acillik bir durumun yok*” diyerek hastane erişimini üç saate yakın bir süre engellediği,

h. 2016 yılından bu yana ailesinden çok uzakta bulunan ceza infaz kurumlarına gönderilmesi sebebiyle ailesiyle görüşemediği iddia edilmektedir. Başvuranın ağır hastalığı nedeniyle tedavi edilebileceği ceza infaz kurumlarından birine nakledilmesi talep edilmektedir.

3. Muhatap Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yazılı görüşünde özetle:

a. Hükümlü ve tutuklulara görevli memurların ve yöneticilerin tek başına karar vererek ceza vermesinin söz konusu olmadığı, kurum disiplin kurulu tarafından araştırmasının yapılarak işlemiş olduğu davranışa karşılık gelen cezanın ilgili mevzuatta hükmedilen miktarı kadar verildiği, kararların hükümlü veya tutuklulara tebliğ edildiği, disiplin kararına karşı ilgilinin infaz hâkimliğe şikâyet, infaz hâkimliği kararına karşı da ağır ceza mahkemesine itiraz hakkının bulunduğu,

b. Ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutukluların sağlıklarının korunmasının, teşhis ve tedavilerinin yapılmasının, sağlığa erişim hakkının kolaylaştırılması ve korunmasının çağdaş infaz anlayışının temel unsurlarından olduğu, bu konuda herhangi bir aksamanın ve hak kaybının olmaması için azami çaba gösterildiği ve gereken her türlü tedbirin alındığı, başvuranın da sağlık durumuna ilişkin gerek Kurum revirinde, gerekse de devlet hastanelerinde tedavisinin yaptırıldığı,

c. Mevzuata göre; hükümlü ve tutukluların öncelikle ilde bulunan hastanelere, il düzeyinde tedavi imkânı bulunamaması halinde diğer illerdeki hastanelerin ilgili bölümlerine ve üniversite hastanelerine sevk edildikleri, hasta hükümlü ve tutuklunun hangi uzmanlık alanında tetkik ve tedavi göreceğine muayene eden kurum doktorunun, kurum doktoru bulunmuyorsa sağlık ocağı veya hastanede görevli doktorun karar verdiği, bu aşamada kurum idaresinin bir yetkisinin bulunmadığı,

ç. Başvuranın Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı 25/12/2019- 7/4/2022 tarihleri arasında Kurum aile hekimliğinde 64 defa muayene edildiği, 16 defa Devlet hastanelerinin ilgili polikliniklerinde gerekli muayene ve tedavilerinin yaptırıldığı, Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı süre içerisinde 20 defa Kurum aile hekimliğinde 5 defa da Devlet hastanelerinin ilgili polikliniklerinde gerekli muayene ve tedavilerinin yaptırıldığı, muayeneleri sonucu hekimler tarafından kendisine reçete edilen ilaçların kurum idaresince temin edilerek eksiksiz olarak kullanmasının sağlandığı,

d. Ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlülerin ceza tehiri işlemlerinin, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16'ncı maddesinde yer alan hükümlere göre gerçekleştirildiği, bu kapsamda söz konusu başvuruya istinaden Genel Müdürlüğün 26/7/2022 tarihli ve ...sayılı yazısı ile mevzuat hükümleri uyarınca işlem tesis edilmesi yönünde ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gerekli talimatın verildiği, bu doğrultuda 23/6/2022 tarihinde ceza infaz kurumu idaresince başvuran Muğla Sıtkı Koçman Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilerek resen ceza tehiri işlemlerinin

başlatıldığı, başvuran hakkında düzenlenecek rapora istinaden işlem tesis edileceği ifade edilmiştir.

4. Muhatap Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü, başvuranın rahatsızlığı sebebiyle her türlü sağlık işleminin geciktirilmeden gerçekleştirildiğini belirtmiş ve yazılı görüş ekinde başvurana ait 154 adet sağlık dosyası evrakı (muayene, reçete, ilaç tedavisi, sevk edilen hastane bilgileri) ile 11 günlük hücre cezası Kararını başvuru dosyasına sunmuştur.

5. Muhataplardan alınan yazılı görüşler başvurana iletilerek yazılı görüşü istenmiş ancak başvuran muhatapların cevabi yazılarına ilişkin görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir. Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 43'üncü maddesine göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları Yönetmelik'te yer alan düzenlemeler doğrultusunda incelenmektedir.

8. Anılan Yönetmelik'in 48'inci maddesinde "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir. (2) Başvurucusu birden fazla olan başvurularda, incelenebilirlik koşulları her başvurucu yönünden ayrı ele alınır*" hükmü mevcuttur.

9. Anılan Yönetmelik'in 67'inci maddesinde ise "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir*" hükmü bulunmaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak

ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Başvuran Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulurken hakkında verilen disiplin cezası ve İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığınının 25/03/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararındaki iyi hal değerlendirmesinin usulsüz olduğu ve bu karar gerekçe gösterilerek başka bir kuruma nakledildiği iddialarını öne sürmüş ancak buna ilişkin belgeleri başvuru dosyasına sunmamıştır. Dahası başvuru dilekçesinde anılan karara itiraz edildiği ve yargı sürecinin devam ettiği bilgisi de paylaşılmıştır. İlgili kararın kötü muamele yasağı ihlali incelemesine dayanak teşkil edemeyeceği değerlendirilmesiyle birlikte muhatabın yazılı görüşünde ifade ettiği üzere karara karşı yargı mercilerine itiraz yolunun öngörülmesi de dikkate alınarak başvuranın bu minvaldeki iddialarının incelenmesine gerek duyulmamıştır.

13. Somut başvuru açısından başvuranın sağlık hakkından yararlanmadığı ve buna bağlı olarak kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiaları ele alınmalıdır. Başvuran, Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde kendisine "kolon kanseri ve ülseratif kolit" teşhisi konulduğunu, detaylı teşhis ve tedavi süreçleri devam ederken Ödemiş T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini, burada yetkililer tarafından tedavisinin engellendiğini, düzenli tetkik ve kontrollerinin yapılması yönünde sağlık kurulu raporu bulunmasına rağmen 6 aya yakın bir süre hastane sevki yapılmadığını, istemi ve tedavisi göz ardı edilerek Bodrum S Tipi Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini ifade etmiştir.

14. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 71'inci maddesinde "*Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir*" hükmü bulunmaktadır.

15. Alıkonulan kişiler, alıkonulmanın doğasından kaynaklanan koşullar nedeniyle savunmasız bir konumdadır. Bu nedenle onların doğrudan ya da dolaylı olarak kötü muamele teşkil edecek tutumlardan korunması konusunda idarenin pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma da idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde; mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para.94).

16. Bir mahpusun doktor tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalanan olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (*Hummatov/Azərbaycan*, B.No:9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para.83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B.No:72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No:47152/06, 23/3/2016, para.137).

17. Söz konusu başvuruda muhatap Kurumlar başvuranın iddialarının asılsız olduğunu ifade ederek

başvuranın sağlık dosyalarını Kurumumuza iletmiştir. İncelenen belgelerden, başvuranın düzenli olarak revire çıkabildiği ve aile hekimince tedavisinin gerçekleştirildiği, aile hekimi tarafından hastaneye sevkine dair karar verildiği takdirde hastaneye sevklerinin yapıldığı, ilaçlarının yenilenmesi taleplerinin makul süreler içerisinde yerine getirildiği ve temin edilen ilaçların başvurana verildiği anlaşılmıştır. Sağlık dosyasında yer alan kayıtlar göz önünde bulundurulduğunda başvuranın iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

18. Son olarak, başvuran 2016 yılından bu yana ailesinden çok uzaktaki ceza infaz kurumlarına gönderilmesi sebebiyle ailesiyle görüşemediğini iddia etmiş ve ağır hastalığı nedeniyle tedavi edilebileceği ceza infaz kurumlarından birine nakil olma talebinde bulunmuştur. Muhatap, başvuruya istinaden mevzuat hükümleri uyarınca işlem tesis edilmesi için ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gerekli talimatın verildiğini, bu doğrultuda başvuranın ceza infaz kurumu idaresince Muğla Sıtkı Koçman Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilerek resen ceza tehiri işlemlerinin başlatıldığını, başvuran hakkında düzenlenecek rapora istinaden işlem tesis edileceğini bildirmiştir.

19. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 16'ncı maddesi kapsamında ağır hastalığı veya engel durumu bulunan hükümlü ve tutukluların ceza tehiri işlemleri, 105/A maddesi kapsamında maruz kaldıkları ağır bir hastalık, engellilik veya kocama nedeniyle hayatlarını yalnız idame ettiremeyen ve koşullu salıverilmesine üç yıl veya daha az süre kalan hükümlüler ile aynı Kanun'un Geçici 6'ncı maddesi kapsamında maruz kaldığı ağır bir hastalık, engellilik veya kocama nedeniyle hayatını yalnız idame ettiremeyen altmış beş yaşını bitirmiş hükümlülerin denetimli serbestliğe ayrılma işlemleri, hükümlülerin talepleri üzerine veya resen başlatılmaktadır. Somut başvuru açısından anılan Kanun'un 16'ncı maddesinin "...Geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer **Cumhuriyet Başsavcılığınca** verilir. Geri bırakma kararı, mahkûmun tâbi olacağı yükümlülükler belirtmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Mahkûmun geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Mahkûmun sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde birer yıllık dönemlere göre bu fıkra yazılı usule uygun olarak incelettirilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmun izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir" hükmü gereğince başvuranın ceza tehiri kararının ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilebileceği ve ceza tehiri kararı noktasında muhatapların yetkilerinin bulunmadığı hususları dikkate alınmalıdır.

20. Yukarıdaki açıklamalardan yola çıkıldığında somut başvurudaki yargı mercilerine intikal etmiş iddiaların inceleme kapsamına alınamayacağı, başvuranın sağlık hakkından yararlanmadığı iddialarının ise açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiş ve ilgili mevzuat kapsamında başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

16/1/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye